

De wandelaar in weer en wind

Geïllustreerd maandblad gewijd aan natuurleven, landschap, volkskunde, reizen en buitensport

Redactie: RINKE TOLMAN en drs FOP. I. BROUWER, ds J. I. van Schaick en Jan P. Strijbos

Uitgave: W. L. & J. Brusse n.v., Rotterdam en Boek- en Handelsdrukkerij D. Reidel, Dordrecht

Negentiende Jaargang No. 2

Februari 1951

Besneeuwde botters in de haven van Huizen (Gooi)

Foto W. A. van Elmpt

Zangvogeltellingen op „De Beer” in 1950

Gezicht op de Kievitenplas; op de achtergrond de Vlierenlaan en de zgn. Uitzijkpost, een herinnering aan de oorlogstijd. (In vak 10)

*Tekeningen van Anton van den Oord
en foto's van de schrijver*

TIJDENS mijn veelvuldige bezoeken in '48 en '49 aan het natuurmonument De Beer drong het tot mij door, hoe weinig er eigenlijk nog bekend is van de zangvogelbevolking van dit gebied. De lijst „Broedvogels op De Beer (1935—1949)” raadplegend, bemerkte ik, dat over het al of niet voorkomen van verscheidene zangvogelsoorten grote onzekerheid bestaat, terwijl bij de soorten, die „zonder vraagteken” ver-

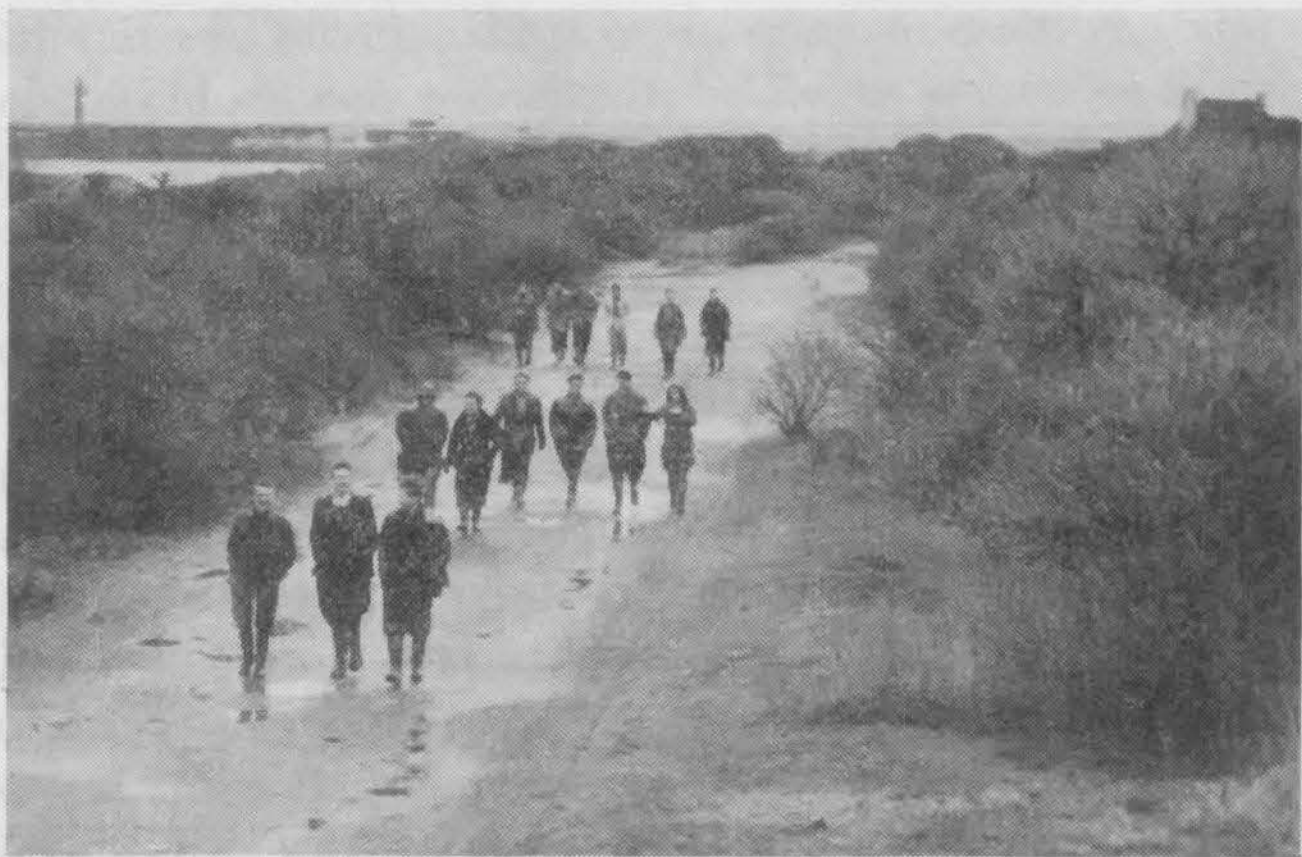
meld worden, quantitative gegevens ontbreken, dit in tegenstelling tot de vogels van andere groepen, de sterns en de meeuwen, de plevieren, de eenden, enz., waarvan de aantallen broedparen globaal zijn aangegeven.

Op mijn voorstel aan het bestuur van de stichting „Natuurmonument De Beer” om in '50 met hulp van een aantal medewerkers een gedeelte van De Beer op zangvogels te inventariseren, kreeg ik een gunstig antwoord en toen mij toegezegd werd, dat aan alle mede-

werkers aan het onderzoek faciliteiten in verband met de toegang tot De Beer en vooral met het overnachten aldaar zouden worden verleend, kon ik met de voorbereidingen beginnen.

Samen met Anton van den Oord, die zich van den beginne af zeer enthousiast had getoond voor het plan, bezocht ik enkele malen het gedeelte van De Beer, dat wij voor 1950 als „terrein van actie” hadden uitgekozen. Onze aanvankelijke gedachte, dat het gebied door

had de volgende voordelen: de enkele deelnemers, die niet goed met de zang van alle te verwachten vogels op de hoogte waren, konden door samenwerking met een „sterkere broeder” zich inwerken en wanneer er eens iemand verstek liet gaan, was er toch één waarnemer, die het perceel goed kende en die dan samen met een invaller het telwerk kon verrichten. Van den Oord en schrijver dezès bezochten de waarnemers tijdens hun werk, hielpen waar dit nodig bleek en

Waarnemers onderweg. Gedeelten van vakken 1 (links) en 6 (rechts)

Bunker „De Aenstoot”. Boven: het dagverblijf; beneden: slaapruimten (de ramen van de kamers aan de Noordzijde zijn nog juist te zien). (In vak 5)

Uitzicht vanaf De Beer op de Waterweg en Hoek van Holland

De Ligustervallei met uitzicht op de Waterweg. (Scheiding tussen vak 2 en vak 3)

de dichte begroeiing moeilijk te doorkruisen zou zijn, bleek gelukkig slechts voor enkele gedeelten juist. Ook het afbakenen der percelen gaf minder moeilijkheden dan wij verwacht hadden; de verharde weg, die door het bewuste terreingedeelte loopt, tezamen met de kleine duinpaadjes, maakten het mogelijk het gebied in zeven duidelijk begrensde vakken te verdelen. Toen bij het oriëntatiebezoek met alle medewerkers bleek, dat drie vakken te groot waren, hebben wij deze gesplitst, waardoor wij tien vakken kregen. Er waren zoveel deelnemers, dat ons plan, om elk vak door twee mensen te laten onderzoeken, toch kon doorgaan. Dit

controleerden tevens de resultaten, zodat wij voor de juistheid der gedane waarnemingen kunnen instaan.

De inventarisatie werd uitgevoerd door een twintigtal deelnemers, allen leden van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging* ¹⁾ of van de Nederlandse

¹⁾ Paul Boeren, Karel van Bulck, Tony van Bulck, George Delventhal, Piet Eilers, Gerrit van Gelderen, Koos van der Graaf*, mr J. H. Klatte*, Jeane Koops-Bos*, Han Koops*, Kees van Leeuwen, Herman Leuvenink, Hans Penning, Wim Penning, An Mulder-v. d. Ruit*, Ab. Mulder*, Riet van Munster*, Jan Rooth, Mich. van Waart*, Marinus Westdijk, Atie Wielders, Piet van Wingerden*.

Jeugdbond voor Natuurstudie. Bij het inventariseren zijn wij te werk gegaan volgens de methode, die dr L. Tinbergen in zijn boekje „Vogels in hun domein” aangeeft. Er werden dus geen nesten gezocht en geteld, maar er werd getracht, door alle zingende mannetjes op een kaart aan te duiden, de bezette territoria vast te stellen. De percelen werden verkend met tussenpozen van één week van 26 Maart af tot en met 21 Mei, met uitzondering van de 9de April (eerste Paas-

dag). Voor de eerste waarnemingsdag waren alle kaartjes getekend door Van den Oord, daarna zorgden de deelnemers iedere week zelf voor een nieuw kaartje. Na afloop van de inventarisatie werden alle kaartjes tezamen met een overzichtskaartje ingeleverd. Na gecontroleerd te zijn, werden alle gegevens verwerkt in twee lijsten, die wij hierbij publiceren. Veel dank zijn wij verschuldigd aan Karel van Bulck, die een groot aandeel had in het werk, dat de contrôle van de

	Totaal aantal op de verschillende data (1950).								Eindresultaat per vak.											
Soort	26/3	2/4	16/4	23/4	30/4	7/5	14/5	21/5	vak 1	vak 2	vak 3	vak 4	vak 5	vak 6	vak 7	vak 8	vak 9	vak 10	Totaal 1950	
1. Zanglijster	2	◀	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	2
2. Merel	7	◀	1	3	1	—	2	1	1	—	1	—	1	—	1	1	—	—	3	5
3. Veldleeuwerik	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
4. Houtduif	4	4	◀ 6	6	3	5	3	5	1 à 2	1	1	4	2	—	1	1	—	—	11	12
5. Winterkoning	39	38	◀ 42	40	34	37	31	33	1	4	4	5	5 à 6	5	6	2	4	4	40	41
6. Heggemus	6	9	◀ 16	10	12	16	8	9	1	3	—	1 à 2	1 à 2	2	1	3	1	3 à 4	16	19
7. Koolmees	2	1	◀ 6	5	4	4	2	4	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	4	4
8. Huismus	—	◀ 1	3	5	3	5	4	5	3	—	1	4 à 5	—	—	—	—	—	—	8	9
9. Spreeuw	—	1	1	1	1	◀ 1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
10. Gekraagd roodstaartje	—	—	10	◀ 10	9	12	9	12	4	—	2	4	—	1	—	—	—	—	11	11
11. Fitis	—	—	◀ 44	39	33	38	28	42	2	6	3	3	3 à 4	4 à 5	3	5	2	7	38	40
12. Nachtegaal	—	—	2	15	26	◀ 43	35	36	2 à 3	6	1	2	4	4	5	6	2	1	33	34
13. Sprinkhaanrietzanger	—	—	1	8	12	◀ 7	5	7	—	1	—	—	—	1	0 à 1	—	1	2	5	6
14. Rietzanger	—	—	1	2	3	◀ 5	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3	3
15. Rietgors	2	—	—	1	2	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2
16. Grasmus	—	—	—	—	3	◀ 40	45	57	2 à 3	5	1 à 2	4	5	8	2	4	3	1	35	37
17. Kleine karekiet	—	—	—	—	—	5	5	15	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1 à 2	5	6
18. Boompieper	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	2
19. Spotvogel	—	—	—	—	—	1	—	◀ 14	3	—	1	3	3	1	3	—	—	—	14	14
20. Tortel	—	—	—	—	—	—	◀	— 8	1	—	—	4	1	1	—	—	1	—	8	8
21. Wielewaal	—	—	—	—	—	1	◀	— 1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1?	1?
22. Tuinfluiter	—	—	—	—	—	3	◀ 1	5	1	—	—	—	—	—	3	—	1	—	5	5
23. Roodborsttapuit	1 nest gevonden				—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
24. Tapuit	1 nest gevonden				—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
25. Boerenzwaluw	1 nest gevonden				—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
26. Zwarte kraai	1 nest gevonden				—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
27. Ekster	6 nesten gevonden				—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	2	—	—	1	6	6
28. Groenling	aantal geschat				—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5
29. Kneu	aantal geschat				—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	25
																				288 à 303

Tussen ◀ ▶ geplaatst = periode waarin de soort vaste territoriumgrenzen heeft.

Tussen ◀ ◆ geplaatst = periode op 21/5 nog niet geëindigd.

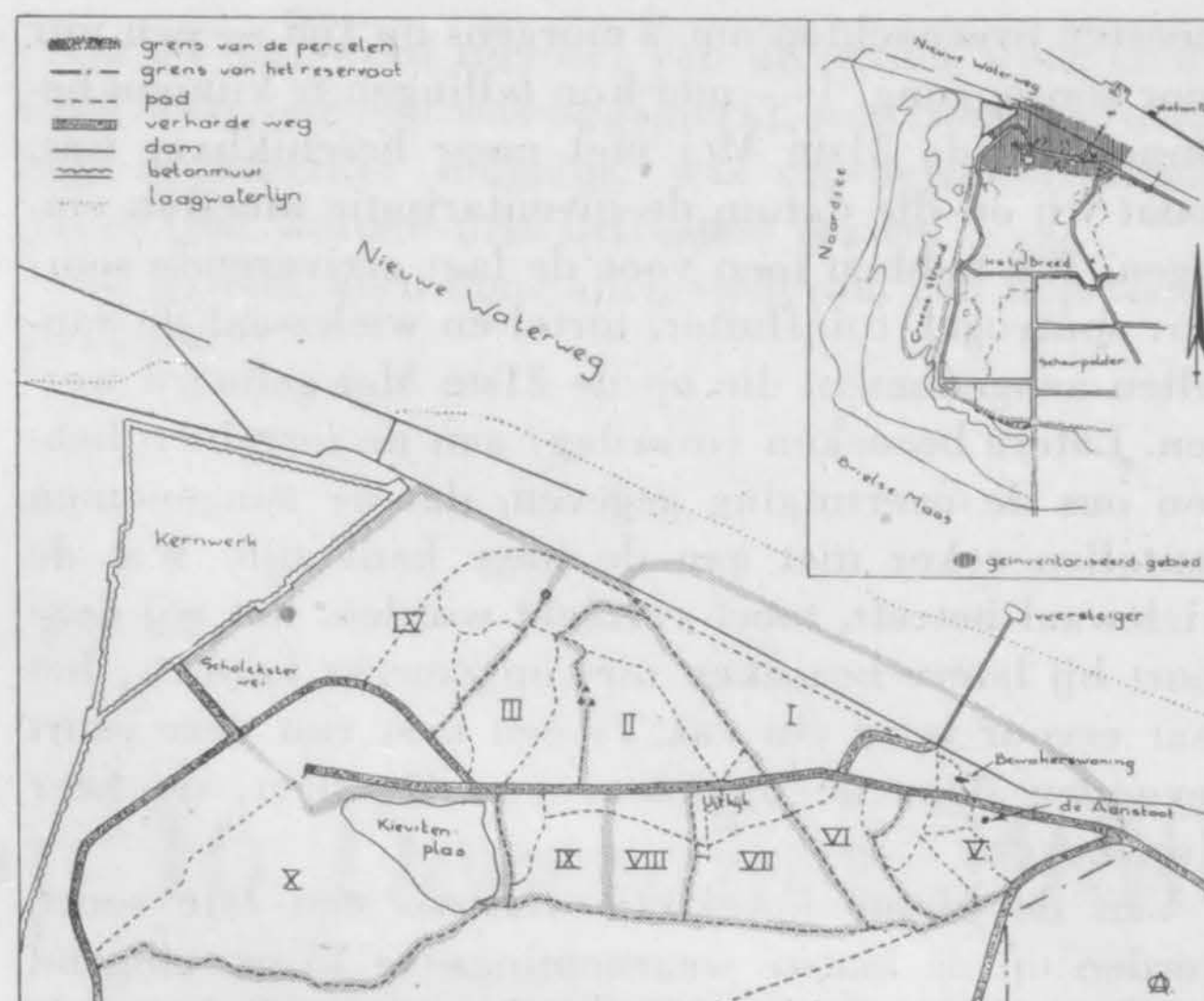
Alvorens wat meer over de gang van zaken mede te delen, is het misschien wel nodig iets te vertellen over het gedrag van de zangvogelmannetjes in het voorjaar en over de functies van de zang in die tijd, om daarmee duidelijk te maken, waarop onze broedvogeltellingen gebaseerd zijn.

Wanneer de voortplantingstijd aanbreekt, zeggen de vogels hun leventje van zwerven, van reizen en trekken vaarwel om zich op een bepaalde plaats te gaan vestigen. Het blijkt de taak van het mannetje te zijn om van een terrein, dat aan de speciale eisen van zijn soort voldoet, een gedeelte in beslag te nemen en hieruit — in afwachting van de komst van een wijfje — andere gegadigden, d.w.z. andere mannetjes van zijn eigen soort, te weren. Deze voor de toekomstige vogelhuishouding benodigde levensruimte, dit van de aanvang af fel door het mannetje verdedigde gebied, noemt men het territorium van de vogel. Bij de bekendmaking van het territorium en bij de verdediging ervan speelt de zang de voornaamste rol. Door de zang, die de vogel meestal uitzendt vanaf een hoog punt in zijn territorium, bijv. de top van een boom of van een struik, worden mannelijke soortgenoten afgestoten, vrouwelijke worden er echter door aangelokt. Wanneer in de loop van de paartijd de wijfjes zich bij de mannetjes gevoegd hebben, blijft ieder paartje huizen in het territorium van het mannetje en ook wordt binnen de grenzen van dit privé-gebied het nest gebouwd.

Door dus een gebied geregeld te verkennen en alle hierin zingend aangetroffen mannetjes te registreren, kan men op de hoogte komen van de bezette territoria en daarmee een indruk krijgen van het aantal broedparen. Als criterium hebben wij aangenomen, dat een exemplaar minstens driemaal, d.w.z. op drie verschillende data, in dezelfde omgeving zingend waargenomen moet zijn (in de periode waarin de soort vaste territoriumgrenzen heeft, zie lijst „Totaal aantal op de verschillende data”).

Voor diegenen onder onze lezers, die De Beer niet kennen, is het nodig een korte beschrijving te geven van het geïnventariseerde gebied. Wat de oppervlakte betreft: deze werd berekend op ongeveer 80 ha, waarvan ± 45 ha dicht met struiken en bomen begroeide duinen, ± 30 ha open gedeelten (een grote plas en enkele kleine plasjes inbegrepen) en ± 5 ha riet, waarvan het grootste deel ingenomen wordt door een rietstrook, die voorkomt bij de steiger op het strand van de Waterweg.

De duinen zijn in hoofdzaak begroeid met vlieren, duindoorns en ligusters met op verscheidene plaatsen een vrij dichte ondergroei van braam, brandnetel, heggerank, hondstong, salomonszegel, wilde asperge en andere planten; op enkele plaatsen domineren abelen, berken en wilgen (vakken 7 en 8) of dennen (vakken 2 en 3). Wat de open gedeelten betreft: hier onder vallen 1° een grote vallei (de Ligustervallei), die ongeveer Noord-Zuid loopt van de Nieuwe Waterweg naar het Hoge Stort, 2° een grote, schaars begroeide

Overzichtskaartje van het geïnventariseerde gebied. Inzet: kaartje van De Beer

vlakke, liggende tussen de duinen en de vestingwerken (vak 4), 3° een grote plas (de Kievitenplas) met zijn slikkerige oevers en zandige omgeving en 4° enkele kleine plasjes, die voorkomen tussen de lage duintjes aan de Westkant (vak 10). Over het geheel dus een weinig homogeen terrein. In ons geval was dit geen bezwaar, daar het ons doel was een gedeelte van De Beer te inventariseren en niet een bepaald type duinterrein.

Bij het waarnemen hebben zich verschillende moeilijkheden voorgedaan. Het begon al met de zanglijster en de merel. In dezelfde tijd, dat deze soorten in de stadsparken volop zongen, lieten de vogels op De Beer zich of heel kort of in het geheel niet horen in de waarnemingsuren. Gesteund door het geregeld waarnemen van exemplaren in dezelfde omgeving, alsmede door het vinden van enkele eierschalen van de zanglijster, meenden wij toch tot het vermelden van de soort als broedvogel gerechtigd te zijn.

Ook heggemus en koolmees lieten zich vaak slechts kort of in het geheel niet horen in de waarnemingsuren; soms werden deze soorten later op de dag zingend aangetroffen; mede daardoor lukte het om voor de koolmees 4 territoria vast te stellen. Bij de heggemus lukte dit niet bij alle exemplaren, vandaar de uitslag 16 à 19.

Het voorkomen van huismus, spreeuw en boerenzwaluw in dit gebied hangt natuurlijk samen met de aanwezigheid van enkele woningen, schuurtjes en bunkers; van de boerenzwaluw werd het nest gevonden.

Wanneer men de lijst „Totaal aantal op de verschillende data” bekijkt, blijkt — in verband met de tijd, waarin vaste territoriumgrenzen worden aangenomen — dat voor sommige soorten de waarnemings-tijd te kort is geweest. De oorzaak hiervan is, dat de bunkerwoning „De Aenstoot”, waarin de deelnemers

moesten overnachten om 's morgens op tijd — een uur voor zonsopgang ¹⁾ — met hun tellingen te kunnen beginnen, na de 21ste Mei niet meer beschikbaar was, zodat wij op die datum de inventarisatie moesten eindigen. Wij hebben toen voor de laat arriverende soorten: spotvogel, tuinfluiter, tortel en wielewaal de aantallen aangenomen, die op de 21ste Mei gehoord werden. Latere bezoeken (overdag) aan de terreinen hebben ons de overtuiging gegeven, dat de aangenomen aantallen zeker niet aan de hoge kant zijn. Wat de wielewaal betreft, moet vermeld worden, dat wij deze soort bij latere bezoeken niet opgemerkt hebben; het jaar ervoor is er (in vak 7) een nest van deze soort gevonden door de opzichter van De Beer, de heer Korfmaker.

Van de kleine karekiet, eveneens een late soort, werden op de laatste waarnemingsdag 15 ex. zingend waargenomen, waarvan 11 in de rietstrook langs de Waterweg. Dat wij toch slechts 5 à 6 territoria aangenomen hebben, vindt zijn oorzaak hierin, dat wij bij latere bezoeken tot de overtuiging kwamen, dat onder de op 21 Mei waargenomen exemplaren zich vele doortrekkers bevonden moesten hebben.

Van kneu zowel als van groenling werden verschillende malen een aantal zingende mannetjes bijeen waargenomen; deze soorten houden er geen territoriumsang op na, zodat de aantallen geschat moesten worden.

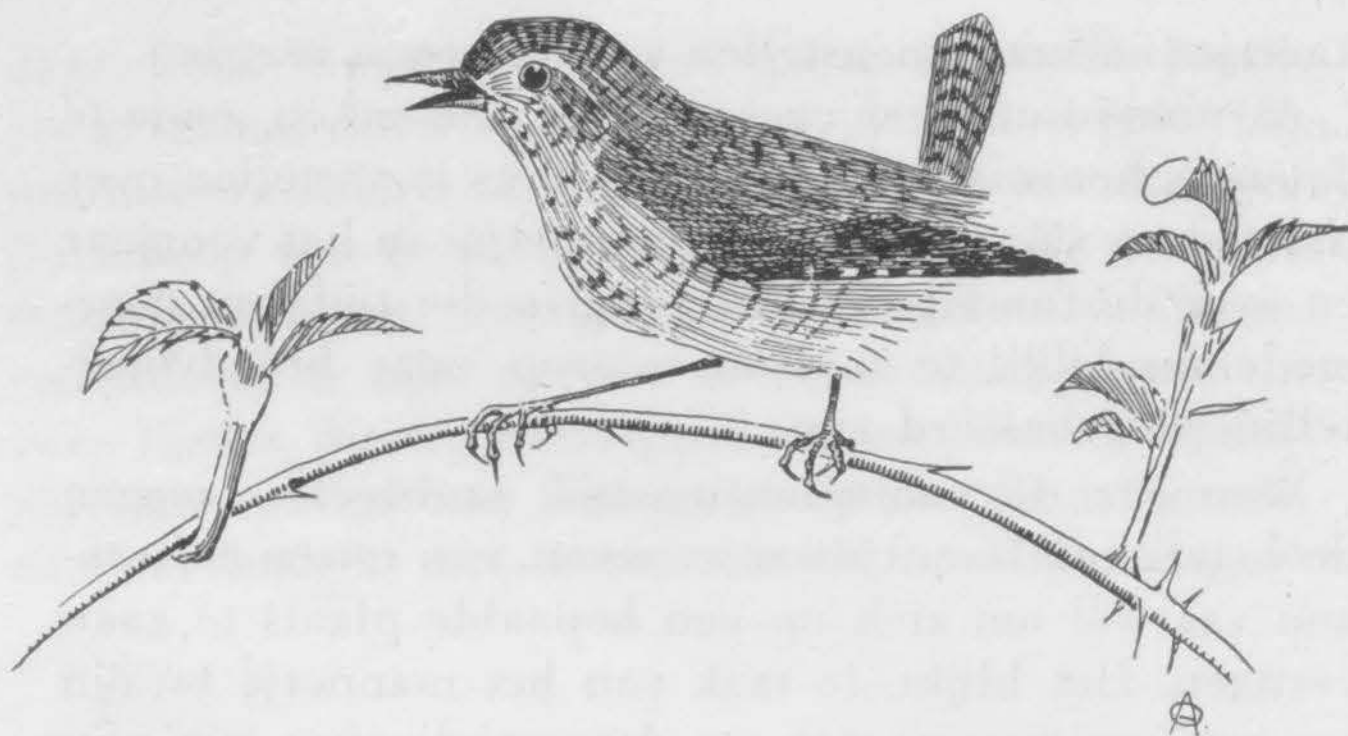
In het geïnventariseerde gebied werden bovendien de volgende niet-zangvogelsoorten geregeld waargenomen: wilde eend, tamelijk talrijk, enkele nesten gevonden; slobbeend, enkele paren; waterral, enkele malen gehoord en gezien in rietveldje in vak 9; fazant, tamelijk talrijk, enkele nesten gevonden; torenvalk, geregeld werd een paartje opgemerkt in de omgeving van het Dennenbosje in vak 2; kievit, enkele paren in de omgeving van de Kievitenplas, 3 nesten gevonden.

Tijdens het inventariseren en ook op de excursies, die na het „werk” gehouden werden, deden wij nog een aantal waarnemingen, waarvan de belangrijkste hieronder volgen:

Op 19 Maart ('50) werd reeds een grote stern waargenomen. Dit is een zeer vroege waarneming; Eykman c.s. vermeldt 22 Maart (1940) als de vroegste datum. ²⁾ Tevens werden vier kluten gezien; dat was ook vroeg, want gewoonlijk arriveert de kluut pas eind Maart—begin April op De Beer.

Op 25 Maart hoorden wij op verschillende plaatsen in het duin de rugstreeppadjes knorren en enkele luitjes, die nog een avondwandeling gemaakt hadden, kwamen thuis met de mededeling, dat de zee al een beetje lichtte. De dag daarop vonden wij op het strand een noordse stormvogel (donkere phase); de vogel kon nog niet lang dood zijn, want hij was vrijwel geheel gaaf. Maart-waarnemingen van deze soort zijn

¹⁾ Bij het inventariseren mag men het uur voor zonsopgang niet missen, omdat vele vogelsoorten juist in dit vroege uur het meest zingen!

Winterkoning, zingend vanaf een hoog punt in zijn territorium

alleen uit de vorige eeuw bekend. ²⁾ Op dezelfde excursie werden bij de Pier ongeveer 250 grote sterns gezien; volgens de opzichter van De Beer, de heer Korfmaker, waren zij de dag ervoor gearriveerd.

Op 2 April waren enkele waarnemers na het inventariseren even op het strand gaan kijken en zij hadden toen in de „Aanspoelselhoek” een hop gezien. Wij zijn hier toen met zijn allen heen gegaan en na enig zoeken ontdekten wij de vogel op een schelpvlakte vrij dicht bij zee; alle deelnemers hadden prachtig de gelegenheid de vrij zeldzame vogel door de kijker te bezien. Het was een zeer vroege waarneming; gewoonlijk wordt de hop pas in Mei gezien. De vroegst bekende waarneming is 3 April (1886) ²⁾.

Op 8 April zagen wij onze eerste visdiefjes; een troep van 60 ex. viste in de monding van de Nieuwe Waterweg.

Op 16 April bleken de nachtegaal en de sprinkhaanrietzanger gearriveerd te zijn. Tijdens het inventariseren hadden enkele deelnemers in een klein rietveldje (vak 9) een geluid gehoord, dat zij niet thuis konden brengen. Gezamenlijk zijn wij toen naar de bewuste plek gegaan en al gauw hoorden wij tussen het riet een kort afgebeten „Bieq, bieq”; dat was het geluid van een waterral (ook in de daaropvolgende weken werd de waterral hier af en toe gehoord, zodat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat de vogel er gebroed heeft). Tijdens de excursie zagen wij o.a. een viertal kleine plevieren en zeventien strandleeuwertjes; op „Het Breed” werden druk baltsende kemp-hanen waargenomen. Tijdens de wandeling door het duin werd een nest met jonge holenduiven gevonden.

Op 23 April hoorden wij buiten „ons gebied” een braamsluiper zingen. Tijdens de excursie werden de eerste dwergsterns gezien en er bleek trek te zijn van regenwulpen. Een prachtig gezicht was het, toen vier lepelaars overtrokken.

Op 29 April bleek de koekoek gearriveerd te zijn en mét hem de tortel en de grasmus. Op 30 April werden twee lachsterns waargenomen. De dag erna wer-

¹⁾ Zie rubriek „verblijf” van „DE NEDERLANDSCHE VOGELS” (Eykman c.s.).

den twee beflijsters gezien. Op 7 Mei werd door een aantal deelnemers bij de Kievitenplas een steltkluut waargenomen. Anderen zagen en hoorden een ortolaan, een vogel, die vrij zeldzaam op de trek wordt waargenomen. Ook werd die dag een paartje grauwe klauwieren gezien.

Op 14 Mei werd niet ver van de plaats, waar er de week daarvoor een was opgemerkt, wederom een ortolaan opgemerkt; mogelijk was dit hetzelfde exemplaar. Ook werden drie beflijsters gezien.

Op 21 Mei werd door allen wederom een hop waargenomen.

RINKE TOLMAN

Het rush-verschijnsel op 16 December 1950

Met foto's van W. A. van Elmpt

WIJ trekken vanmorgen door een feestelijke sneeuw-wereld. Het is een windstille dag, nadat in de nacht het kwik slechts weinig onder het nulpunt is gedaald. Wij wandelen langs de Ferdinand Huycklaan, waar de vogelklanten van elke dag aanwezig zijn: merel, spreeuw, huismus en schildvink, bonte kraai, heggemus, winterkoning en roodborst. Zij sluiten zich, nu de sneeuw weer overvloedig is gevallen, dicht bij de mensen aan.

Weldra slaan wij rechtsaf en bevinden ons dan op de Peter van de Bremerweg (op de stafkaart staat nog Zwarte weg), die naar Amersfoort leidt. Aan beide zijden strekken zich weilanden (waarvan vooral de slootkanten vaak gekenmerkt worden door knotwilgen, opgaande eiken en meidoornhagen), alsmede enkele bouwakkers uit. Op enige afstand van de weg verrijzen boeiende boerderijen; ook zijn er enkele mooie schaapskooien, die als veestallen dienst doen, bewaard gebleven.

Nu de velden als rimpelloze lakens liggen uitgespreid en de dingen van deze aarde, de woningen van de mensen, de struiken en bomen, door de hermelijnen handen van de sneeuw zijn aangeraakt, is het goed toeven in het winters landschap. Links van de weg dekt een dunne ijslaag de sloten, rechts is het open water als een zwarte baan gevat tussen witte oeverranden. Onze route wordt nu eens geflankeerd door haagdoorns, waaruit de gietelingen rode bessen snoepen en zwarte elzen, waarin enkele tientallen sijsjes de propfen met ijver bewerken; tussen de maaltijden in zingen zij af en toe een kinderlijk liedje, maar ik bedenk nu, dat hun soortgenoten mijn tuintje aan de Parklaan thans reeds vijf dagen hebben gemedend, zodat ik op hun terugkeer maar niet meer reken, nadat zij weken lang trouw op hun post zijn geweest en zich al die tijd een, voor sijsjes niet alledaags, voedsel — de zaden van mijn Teunisbloemen — goed lieten smaken.

Eén der lijsterachtigen van deze dag noemde ik al, maar er zijn in 't weggeboomte, dat verder o.a. uit

wilgen, zomereiken, essen en enkele kurkiepen bestaat, ook nog buitenlandse verwanten aanwezig: kramsvogels, die tsjakkende geluiden maken, als je ze opjaagt, en koperwieken, die een merelachtig srriej laten horen, wanneer ze passeren. Hun aantallen zijn in Soest echter geducht geslonken, sinds de winter hier zijn intrede deed. Present is vandaag ook de grote lijster, in Soest een zeer algemene broedvogel; vandaag nemen wij er, her en der, een zestal exemplaren waar, maar ik zou niet durven zeggen of het buitenlanders zijn, die hier, vorst en sneeuw ten spijt, zijn blijven hangen, of dat we hebben te doen met exemplaren, die in Soest geboren en getogen zijn. Dit laatste acht ik niet uitgesloten; er is geen maand van het jaar, dat de soort hier ontbreekt.

Wat vandaag vooral de aandacht trekt, is de talrijkheid van de vinken, die wij in allerlei landschappen tegenkomen. Vele zitten, met pimpels en koolmezen, in de elzen en in hun gezelschap bevinden zich ook wel kepen, broedvogels van Noord-Europa, waarop wij telkens attent worden gemaakt door hun gemelijk „kjèèp”, maar je verneemt van deze bergvinken, zoals ze ook wel worden genoemd, soms ook wel knutterende geluiden. De beide vinkensoorten komen wij vandaag langs de Peter van de Bremerweg ook wel tegen op de bermen en aan de waterkant, waar zij onkruidzaden zoeken. Bij de kromming van de weg jagen wij uit een natte slootoever zelfs zo laat in 't seizoen en ondanks het feit, dat het een tijdje wintert, nog een watersnip op. Trouwens, wanneer het geruime tijd vriest, dat het kraakt, heb je op gunstige plaatsen altijd nog kans kennis te maken met deze vogelsoort. Zo herinner ik mij, dat een paar jaar geleden tijdens strenge vorst bij mijn verschijning uit de oevers van de Rode Beek te Chaam (N.-Br.) dagen lang verscheidene watersnippen „opspatten”.

Aan het feit, dat de Eem nog open is en, niet te vergeten, aan de omstandigheid, dat vele sloten nog voor hun snebben toegankelijk zijn, hebben wij het te danken, dat de blauwe reiger nog door een behoorlijk aantal individuen is vertegenwoordigd. Wij zien hen